

JMO GENEL KURULU ÜZERİNE*

Aydın ÇELEBİ

Değerli meslektaşlar, Oda tarihinde ilk kez bu dönem Genel Kurulumuz üç gün sürdü. Bunun nedeni bir günün Tüzük Oturumu'na ayrılmıştı. 1996 yılında değişen TMMOB tüzüğüne uyum sağlanmasına yönelik olarak odaların gerekli değişiklikleri yapmasını bildiren TMMOB yazısının "dosyasma" kaldırılmış olması, bu görevin ancak 2002'de yerine getirilmesinde önemli etken oldu. Diğer yandan kurumsallaşma sürecinde yaşanan birçok sorun, meslek alanındaki gelişmelerin örgütümüze yansımaları ve örgüt içi gereksinimler iç hukukumuzla ilişkin yeni bir düzenlemeyi zorunlu kılıyordu. Bu amaçla başlangıçta dört gün olarak planlanan 55. Kurultayın ardından, sabahtan akşama kadar ve büyük salonda yapılacak, bir tüzük oturumu öngörülmüştü. Ancak Kurultaya sunu katılımının çok yüksek olması yer ve zaman sorununu birlikte getirdi. Bu nedenle Kurultay programı beş güne yayılmak zorunda kaldı. Yine bu nedenle son- gün öğleden sonra, aynı zamanda kurultay devamı ederken, görece daha küçük bir salonda tüzük oturumu gerçekleştirildi. 13,30'da başlayan oturum aralıksız dokuz saat devam ederek 22.00'da tamamlandı.

Bu ayrıntılara! değinmemizin nedeni kimi meslektaşlarımızın! 1996 yılında gündeme gelmesi, gereken bu konuda unuttukları sorumluluklarını gözetmeden yersiz bir spekülasyona başvurmaları. Konunun özüne ilişkin bir yaklaşımı çabalan olmayanların, zorunluluktan kaynaklanan biçimsel ayrıntılara "mal bulmuş mağribi gibi....sarılmaları anlaşılabilir. Bunu bir yıpratma taktiği olarak kullanmaları çaresizliklerine atfedilebilir. Ancak kimi yerde emek savunuculuğuna soyuna bilen insanların bu sürecin temelindeki çabayı, emeği ve sorumluluğu tümüyle görmezden gelmeleri, bu açıdan tek bir olumlu görüş belirtmemeleri en hafif deyimle "fıkancılık"tan başka bir kavramla açıklanabilir mi?

Kronik spekülâtorler daha oturum salonunda teatral şovla başlattıkları "yer darlığı" sızlanmasına devam ediyorlar. Salonun, katılan 11.4 delegenin dışında, kendileri de dahil olmak üzere, delege olmayan üyeleri de alabilmesine karşın bunu söyleyebiliyorlar. Yetinmiyor» "zaman darlığından" söz ediyorlar. 8-9

saatlik bir tartışma, görüşme dilimi onlara yetmiyor. Ancak delege olmamalarına karşın, kendilerinin bile görüş belirtecek zaman bulduklarını unutmışa benziyorlar. Hatta görüşülüp karara varılan kimi maddelerin yine usule uygun olarak yeniden görüşülmesine bile vakit bulunabildiğini hatırlamıyorlar. Eh bütün bunlar olmuyorsa, "katılma azlığından yakınabilir! "Ya benim dar,, ya yerim dar" diyen» oynayamayan kız misali. Delege olmayanlara ilaveten 114 kişilik delege katılımı "çok düşük" bulunuyor. Yoğun bir kurultay programının son gününe gelmesi katılımın istenenin altında olmasını etkilediği bir gerçek. Diğer yandan Genel Kurul delegelerinin bir bölümünün, özellikle Ankara dışındakilerinin cumartesi., hatta pazar günü gelebilme koşullarında olmalarının da bunda bir rolü var. Ayrıca tüzük gibi özel -bir ilgi gerektiren konularda demokratik kitle ve meslek örgütlerindeki genel ortalamalar göz önüne alındığında, katılımın "çok düşük" olmadığı; ancak istenenin altında olduğunu belirtmek gerekir.

Komisyon tarafından yazılı olarak sunulan bir çok maddenin delegelerce tartışılıp, değiştirilerek karara bağlanması tüzük oturumunda demokratik temayüllerin işletildiğinin bir göstergesidir. Elbette demokratik bir ortamda farklı görüşler olacaktı, maddeler tartışılacaktı ve son tahlilde oylamayla genel bir uzlaşma ortaya çıkacaktı. Bu demokratik süreci yönetmek üzere usulüne göre seçilmiş bir Divan vardı. Buna rağmen olağan tartışmaları "gerginlik" kavramıyla çarpıtıp, bir de bu "gerginliği" gidermek için Yönetimi Kurufu'nun müdahale etmesi gerektiğini, hele hele bunu yapmadığı için "farklı görüşleri kucaklamadığım söylemek, yel değirmenlerinden canavarlar yaratıp, onlara karşı savaşmak gibi hayali bir misyonu yüklemek anlamına geliyor. Tüzük oturumunda mevcut yönetim kurulu üyeleri yer yer açıklamalarda bulunmuşlar, ancak bunun oturumu yönetmekle yetkili divanın görevine müdahale boyutuna varmamasına, delegelerin özgür iradelerinin zedelenmemesine dikkat göstermişlerdir. Öyle ki,, yukarıda belirtildiği gibi, görüşülüp karara varılan bir maddenin dahi yeniden görüşülebilmesi için oldu bittiye.kapılmadan, uzlaşma yolunu zorlamışlar ve

*Başlangıçta 18, Genel Kurultayın değerlendirilmesi amacıyla kaleme alınan bu yazı sonradan haber bülteninde yayınlanmak üzere gönderilen bir eleştiri yazısını yanıtlamak üzere değiştirilmiştir. Eleştiri >sahibi Sn İbrahim Kocabaşın, gündemin kaymaması kaygısıyla, aynı sayıda yanıt verilmesini anlayışla karşılmasını dilerim, A.C.

gerçekleştirmişlerdir.

Görüşmelere ilişkin rakamsal ayrıntılar, karamsarlıkla malul müçtehitlerim yaratmaya çalıştıkları intibayı açıkça yalanlıyor. On tüzük, maddesine ilişkin verilen önergeler tartışılarak maddeler genellikle yeniden düzenlenmiş» 58 tüzük maddesi yapılan lehte ve aleyhte konuşmalar sonucunda oylanarak kabul edilmiş. Bütün bu gerçeklere karşın oturumu "hukuk dışı", "keyfi"¹¹ ve "emrivaki" kavramlarıyla tanımlamayanların aslında kararlarını baştan verdikleri» "ön yargılı"dan öte, "art niyetli" oldukları açık değil midir? Niyetin üzüm yemek olmadığı ortada. Ancak her başkanın dövmeyeceğinin olasılık, hesaplarına alınması gerektiğini hatırlatmak ta bizim görevimiz olsun.,

Eklemek gerekiyor» bu süreç TMMOB'nin konuyla ilgili 21 Kasım 2001 tarihli uyarısıyla ayrıca imve kazanıyor... Yine tüm bu süreçte "TMMOB ve Odalar, Tüzük, Yönetmelik ve Yönergelerin Hazırlanmasına İlişkin Esaslar Yönetmeliği" temel alınıyor. Aylarca önce şubelerin, katkı koyabilecek yirmiye yakın meslektaşın görüşü soruluyor. Komisyon üyeleri dışında sadece iki meslektaştan yazılı yanıt gelen bu süreçte komisyonun hazırladığı metnin büyük bir bölümü daha önceden ilgili meslektaşların! görüşüne sunuluyor. Ayrıca konuyla ilişkili birçok kişiyle şifahi görüşmeler yapılıyor. Ne ki görmek istemeyenler için bu süreç ve harcanan emekler anlaşılabilir bir anlam taşıyor...

Genel Kurul'un ikinci gününde Şubeleşme konusu gündemde önemli bir yer aldı. Önceki Genel Kurulda Eskişehir» Denizli» Samsun, Mersin ve Zonguldak İl •Temsilciliklerinin talebiyle ilgili olarak kurulmuş bulunan Şubeleşme komisyonu verili koşullarda yeni şube açılmasına ilişkin talepleri, belirli kriterler temelinde uygun görmedikleri doğrultusunda bir görüş sundu. Ancak yapılan öneri ve tartışmalar sonucunda Genel Kurul; Eskişehir, Denizli,, Sivas ve Samsun'da yeni şubeler oluşturulmasına karar verildi.

Öncelikle bu yeni şubemizin Odamızın kurumsallaşmasına, etkinlik ve üretkenliğine önemli katkılar vermesi dileğimizi belirtelim. Ancak her örgütün gelişimiyle ilişkili olağan süreçleri» tartışmaları, yine tam bir fırsatçı! mantıkla istismar eden yaklaşımlar olması bu konuyu biraz aydınlatmamızı gerektiriyor.

Genel Kurul'da geçen dönem Yönetim Kurulu üyeleri ağırlıklı olarak yeni şube taleplerine karşı bir duruş gerçekleştirdi,. Sadece Yönetim Kurulu Başkanı dört temsilciliğin Şubeleşme yönünde olumlu görüş belirtti ve destekledi. Bu farklı yaklaşımların kimileri için sızılabilir, genişletilebilecek bir çatlak olarak yorumlandığı anlaşılıyor. Burada da yine magazin söylemi devreye giriyor. "Genel Kurulun havasının

gerginleştiği"¹¹ muştulanıyor. Gerilim filmleri senaristleri sürekli kan görmek istiyorlar. Bundan çok büyük haz duydukları belli, Sürekli gerginlik arzuluyorlar. Ancak neredeyse her çatlaktan kırık, fay ve dahı depremi yaratan bu değerli şahsiyetler, söz aldıktan kürsüde nedense bu önemli konudaki değerli görüşlerini hiç açıklamıyorlar. Kendilerinden şubeleşmeye ilişkin bir feyz alamıyoruz. Biz devamlı "gerginleşiyoruz", Onlar hep uygun anı bekliyorlar. Bir yaralanmayı, parçalanmayı, kanamayı, bir fırsatı kolluyorlar... Tıpkı dığa belgesellerinde olduğu gibi.

Başkan, Sayman arkadaşın bu konudaki doğrudan kendisine yönelik eleştirisini saygısızlık olarak görmüyor. Ancak, bu "bağımsız gözlemciler" bunun bir saygısızlık olduğunu rapor ediyorlar. Aynı Yönetim Kurulu'nu, "farklı düşünceleri hain olarak gören bir anlayışa sahip olmakla"¹¹ suçlayabilen bu "izlenimciler", Yönetim Kurulu üyelerinin bir konuda farklı düşünebilmesini bir türlü sindiremiyorlar. "Total düşünceli, "totaliter" bir Yönetim Kurulu arzuluyorlar. Bunu da sıkça "demokrasi"¹¹ kavramı! kullanarak yapıyorlar. Hızlarını alamayıp delege listelerinin oluşturulmasında "benden olsun da nasıl olursa olsun" anlayışının Genel Kurul katılımını olumsuz etkilediğini saptıyorlar, Peki bu pek demokratik arkadaşlarımız, "benden olması şart değil, yeter ki katkı koyabilecekler olsun"¹¹ anlayışında olsalardı., listelerinde bu yönetim kurulundan en azından birkaç arkadaşımızın ismi bulunması gerekmez miydi. Peki, bu "Genel Kurul'da muhalefet görevini büyük ölçekte"¹¹ kendilerinin yürüttüğünü- ifade eden arkadaşlarımızın delege adayları birkaç kişiyle mi sınırlıydı? Yönetimi destekleyen delegelerin katılımını yeterli görmeyenlerin, sadece Ankara'da 120 delege adayları olduğunu ve bunlardan sadece bir kaçının muhalefet görevini ciddiye aldığını., görememelerini nasıl açıklayalım? Tamam, işneyi bize batırın ama galiba size çuvaldız; az geliyor. Yine de bu arkadaşlarımızın delege olmadıktan halde, Genel Kurul'da muhalefet görevini yürüttüklerini söylemekle, her ne kadar kendilerini tekzip etmekle birlikte, demokratik bir genel kurul iklimini betimleme alicenaplığını gösterdiklerine de işaret edelim.

Peki neydi Genel Kurul'da şubeleşme konusunda yaşananlar? Neden Yönetim Kurulu üyeleriyle, Başkanı arasında farklı görüşler ortaya çıktı? Herşeyden önce belirtmek gerekirse, Yönetim Kurulu üyelerinin şubeleşme konusunda dogmatik ve ön yargılı bir tutumları, her halükarda karşı olma gibi bir tavırları olmadığı açık. Çünkü bu Yönetim Kurulu,, Konya ve Diyarbakır'ın şubeleşmesine evet demiş ve bunun organ izasyonunu gerçekleştirmiş olan Yönetim Kurulu'dur. Ancak aynı Yönetim Kurulu özellikle

depremden sonra Şube ve Temsilciliklerde kurum-sallaşma anlamında ortaya çıkan önemli zaafı, sorunları yaşayan bir yönetim kurulu. Arkadaşlarımız yaşadıkları önemli deneyimlerin ışığında» örgütün bütünsel olarak etkilendiğini gözeterek, verili koşullarda yeni şube oluşumunu olumlu karşılamadılar. En gelişkin olması gereken şubelerde yaşanan olumsuzluklar» onur kuruluna yansıyan sorunlar doğa! olarak, temkinli bir yaklaşımı gündeme getirdi. Bir anlamda süitten ağıamızın yanması, yoğurdun üflenerek yenmesi tepkisini yarattı. Buna ülkede yaşanan kriz ve kimi şubelerimizde yaşanan mali yetersizlikler eklenince, daha denetimli bir şubeleşme süreci izlenmesi gerektiği bilinci düştü. Ya da en azından gelişkin şubelerden başlayacak bir örgütsel olgunlaşma ikliminin diğer şubelere de yansıdığı bir sürecin yaşanması beklenmeliydi. Bu oldukça naif yaklaşımın temelinde örgütü koruma içgüdüğü yatıyordu. Demokratik merkezîyetçi bir anlayışını henüz örgüt birimlerince içselleştirilmemiş olmasının yaratabileceği kaygılar dile getiriliyordu bu tutumla. Bu» yönetici meslektaşlarımıza olan bir güvensizliğin değil, içsel olarak, yaşanan mali, mesleki, etik zaafıların yanı sıra, ülkede iher alanda, özellikle ekonomik alanda yaşanan belirsizliklerin bir yansımasıydı.

Yönetimi Kurulu Başkanı tüm bu kaygılara katılmakla biri ikte, şu befeşme sürecin i olumladı. Sorun la rın seçilerek gelmiş birimlerin kuracağı iletişim ve paylaşım ortamında daha kolay aşılabileceğini savundu. Her birimin dünyayı sadece kendi penceresinden görmek gibi sorunlu bir eğilimi olduğunu, bunun yönetim olgusunun doğasından gelen, kendiliğinden bir yönelme olduğunu dile getirdi. Ancak organlar arasındaki ilişkiyi tanımlayan, örgütün ve mesleğin gene! çıkarlarını gözeterek hazırlanmış düzenlemelerin (ana yönetmelik, özel yönetmelikler vd.) bu olumsuzlukları büyük ölçüde sınırlayacağını belirtti," Dahas» tam da bu noktada yönetim: biliminin/sanatının dinamik bir süreci yönlendirme sorumluluğunu üstlenmesi gerektiğini, temsil ve katılımı açıısından daha demokratik bir yapılanmaya gitmekten çekinmemesini, doğabilecek sorunların örgütün yönetim deneyimini geliştirme açısından olumlu olabileceğini savundu. Elbette bu demokrasi» siyasal: yaşamda gördüğümüz gibi,, sadece belirli kesimleri varedebilmek için örgüte büyük maddi ve manevi bedeller ödeten bir demokrasi olmamalıydı. Mütevazı ancak işlevsel mekanlar, yerinde personel istihdamı, olanakla sınırlı donanım, bir bütünün parçası olduğunu gözetilen sorumluluk anlayışı; vb. gibi iradi tavır gerektiren bir sürecin seçilmiş organlarla' daha sağlıklı aşılabileceğini vurguladı.

Peki kurumsallaşma sürecinde tarihsel bir dönüm noktası olan "tüzük oturumu"ya ve şubeleşmeye ilişkin

yöntemsel eksiklerimiz olmadı mı? Her şeyden önce tüzük oturumu mekanıyla ilgili zorunluluktan öte,, asıl eksiklik komisyonun tüzük değişikliği önerisini içeren metninin delegelere daha önceden dağıtılmamış olmasıydı. Çalışmalarınla 7-8 ay önce başlayan komisyonun metnin önemli bir bölümünü şubelere ve konuya ilgi gösterebilecek meslektaşlara daha önce göndermiş olduğunu biliyoruz. Ancak yine de son metin en azından Kurultay başlangıcında delegelere yaygın olarak dağıtılabilmeliydi, Aylarca zaman verilen, emek harcanan bu çalışmanın böylece daha iyi değerlendirilmesi» olgunlaştırılması,, tüzük oturumunda daha az zamanda sonuçta gidilebilmesi mümkün olabilecekti. Bir ölçüde komisyonun son dönemde TMMOB'ye yaptığı görüşmelerden- kaynaklanan bu gecikmeden aynı zamanda Yönetim Kurulu'nun da sorumlu olduğu ortadadır.

Diğer yandan,, ikinci gön şubeleşmeye ilişkin farklı görüşlerin ortaya çıkması diğer odalarda olduğu gibi olağan bir durumdu. Genel Kurul: bu tartışmaların ışığında yeni şubelere olumlu oy verdi, Peki bu süreçte yanlış olan neydi? Sanırsız bu konuda Yönetim Kurulu-genel kurul öncesi tartışmaları tüketmeli ve bir uzlaşma olmasa da varılan sonuçları Genel Kurul'un değerlendirmesine sunmalıydı. Sonuçta yine öyle olduğu söylenebilir, Ancak bu, bir anlaşmazlığın son anda ortaya çıkması görüntüsüyle değil, olgunlaşmış bir tartışmanın sonuçları olarak gündeme getirilebilirdi. Böylece Genel Kurulda zaman daha iyi değerlendirilebilirdi. Yoğun Şube Genel Kurulları ve kurultay çalışmalarının bu süreçte payı olsa da, daha olgun bir taran oluşturulamamış olmasında başta Yönetim Kurulu Başkanı olmak üzere, Yönetim Kurulu'nun eksikli tutumu bulunduğu bir gerçek. Bu anlamda, tüzük oturumu ve şubeleşmeye ilişkin yöntemsel eksiklerimiz nedeniyle, geçtiğimiz dönemi yönetim kurulu başkanı olarak, diğer Yönetim Kurulu üyelerinden ve delegelerimizden özür diliyorum.

Değerli meslektaşlar, genel kurulu» bitiş konuşmasında ülkemizin esenliği, mesleğimizin gelişimi, toplumumuzun erinç ve gönenci için herkesle birlikte çalışmaya açık olduğumuzu belirtmiştim. "Çocukluk hastalıklarından" annemizin özgüveniyle, okyanusa, ulaşma azim ve kararlılığı olan tüm dereciklerle birlikte akma düşüncesinde olduğumuzu dile getirmiştim. Geçtiğimiz dönemde odamızın çalışmalarına katılmayan, katılanları da "ihanetle suçlayan kimi arkadaşlarımızı da bulanık sularını temizleyerek, engin maviliklere birlikte yürümeye çağırıyoruz, Son olarak» Genel kurulda oluşturulan görüş ve alınan kararların mesleğimiz ve odamızın gelişimi ne önemli katkıları sağlayacağı inancıyla, saygılar sunuyorum.